

УДК 378.4:371.26(438)

СТУДЕНТСЬКА ОЦІНКА ЯК ДЖЕРЕЛО УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В ОПОЛЬСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Єва Смак

*Інститут вузівського навчання – Опольський університет
бул. Олеська, 48, 45-052 Ополе, Польща*

Студентську оцінку розглянуто як метод удосконалення якості навчання в Опольському університеті. Подано кількісно-якісний аналіз анкетних досліджень, проведених серед студентів стаціонарного відділення Опольського університету в 2000–2003 роках.

Ключові слова: якість навчання, критерії оцінок, дидактичне оцінення.

Пробам дефініції терміна якості навчання у вищому навчальному закладі присвячено чимало наукових опрацювань як у Польщі, так і за кордоном. Незважаючи на це, надалі не можна точно визначити значення цього поняття ані сконкретизувати універсальні критерії, що дали б змогу визначити якість [2, с. 9–34].

Протягом останніх років у країнах Середно-Східної Європи зроблено суттєвий поступ у сфері опрацювання та впровадження у життя системи удосконалення якості навчання. Польські вищі навчальні заклади надають більше уваги удосконаленню дидактичної праці, яка є важливим елементом стратегії розвитку кожної вищої школи [1].

Опольський університет є порівняно молодим навчальним закладом. Він має статус автономного навчального закладу, що згідно з положенням про вищі школи означає велику свободу в навчанні студентів і проведенні наукових досліджень. Важливе значення надається зростанню запевнення якості навчання у нашому вищому навчальному закладі. Значну роль у реалізації цього процесу відіграє Міжвузівський центр навчання та педагогічного удосконалення Опольського університету, який виконує цілковитий нагляд над оцінкою якості навчання в університеті. Питання, пов'язані із зростанням рівня дидактичної праці та визнанням її належного місця у функціонуванні школи, визначає ухвала Сенату Опольського університету в справі ведення університетської системи стимулювання та оцінення якості навчання від 18 грудня 1997 року.

З метою удосконалення якості навчання у нашому навчальному закладі запроваджено такі починання:

- визначення місії частини;
- визначення точності, акуратності діяльності випускника;

- модифікація планів та програм навчання;
- створення системи консультації та опіки над студентами;
- впровадження пунктової системи ЕЦТС – ECTS;
- визначення вимог щодо іспитів;
- визначення терміну виконання магістерських та дипломних робіт;
- надання можливості доступу до дидактичних матеріалів (бібліотека, лабораторія, Інтернет);
- анкетування студентів та випускників;
- показові лекції;
- вирішення працівників нагородою “Quality”;
- обмеження кількості студентських груп;
- організація річного педагогічного дослідження для молодих працівників.

Важливим джерелом здобуття інформації на тему зростання якості навчання є оцінки студентів як одержувачів дидактичної пропозиції. Як відомо, за якість навчання відповідають однаково як працівники науково-дидактичні певної установи (вищого навчального закладу, відділення, спеціальності тощо), так і студенти. Для процесу навчання важливі є не тільки схильності студентів і кваліфікації викладачів, але теж їхні взаємини. Впровадження менш чи більш сформованих систем оцінення може суттєво змінити (в нашому випадку змінює) взаємні стосунки між студентами та вчителями вищих навчальних закладів.

Оцінка якості навчання у цьому випадку застосована як загальний термін, що описує кожний процес, що веде до виставлення оцінки, а також (або) рекомендації щодо якості навчання визначеного напрямку навчання. Оцінка має внутрішній (оцінка студентів і випускників, самооцінка працівників) і зовнішній вимір (оцінка зовнішніх експертів неуніверситетських).

Важливе значення мають оцінки, одержані за допомогою анкет, що охоплюють окремі предмети з певних напрямків в Опольському університеті. Таке анкетування проводимо від 1998 року кожного семестру серед студентів денного та заочного відділів, а також випускників. Головною метою такого дослідження є відповідь на питання, що студенти думають про спосіб ведення дидактичних занять окремими працівниками. Щоб уможливити порівняння результатів анкет, введено стандартний взірць анкети.

Щодо опрацювання анкет прийнято такі правила:

- анкету студенти заповнюють анонімно;
- анкетування проводиться кожного семестру в останній місяць занять;

- оціненню підлягає кожний науковець-дослідник (без винятку на звання чи виконувану функцію), який закінчив предмет навчання певного семестру навчального року;
- статистично зібрані результати анкетних досліджень як кількісні, так і якісні одержують (після закінчення екзаменаційної сесії) директори інститутів, декани, а також проректор з навчальної роботи;
- результати анкет не становлять субституту періодичної оцінки працівників, а є матеріалом для аналізу дидактичного процесу, особливо для з'ясування чи введення змін у програми і зміст навчання.

Застосоване в дослідженнях зондування анкет для студентів стаціонарного та заочного відділень містить, окрім інструкції, варіанти відповідей, 12 запитань, що стосуються способу ведення дидактичних занять, зокрема, технічні засоби навчання, лекції, вправи, навчання, тренування, семінари, розмови, бесіди, а також педагогічні практики. В анкетах охоплено такі аспекти дидактичного процесу: організація занять, активізація та самостійність студентів, приступність, доступність, зрозумілість переказу, дисципліна ведення занять, а також ставлення до студентів працівників, які ведуть заняття (доступність, доброзичливість, об'єктивність оцінки тощо).

Відповідаючи на запитання анкети, студенти вибирають оцінки п'яти-бальної шкали – дуже малий ступінь; малий ступінь; середній; великий ступінь; дуже великий ступінь.

В анкеті є також окреме місце на можливі примітки і коментарі, що не входять до поставлених запитань, зокрема, щодо середніх оцінок, які студент одержав в останній сесії, кількості пропущених ним занять, а також кількості дидактичних занять, не проведених працівником.

Статистичні підрахунки виконуються у Міжнародному центрі навчання та педагогічного удосконалення Опольського університету за програмою "Анкета" (ver.2 dla Windows 98/2000). Дані опрацьовують шляхом визначення арифметичної середньої, стандартного відхилення, коефіцієнта мінливості, мінімальної оцінки, а також модальної вартості тощо.

Важливе значення надається визначенню якісної оцінки, яка вважається цілісною оцінкою дидактичних занять, які веде певний працівник. Якісну оцінку опрацьовують на підставі даних, одержаних від студентів в анкетах.

Неведемо зразковий аналіз кількісних досліджень, проведених у 2000–2003 роках серед студентів стаціонарного та заочного відділень нашого університету.

У 2000–2002 роках середня оцінка у нашому університеті формувалась на рівні від 3,95 до 3,92; а 2002/03 навчального року в зимовому семестрі – 3,85.

Як виявили дослідження, найкращі характеристики мають заняття, які самостійно проводять студенти ($3,92 < 4,12$), а порівняно слабші характеристики одержують заняття, які проводять асистенти ($3,89 < 4,10$).

У загальному можна стверджувати, що найкращі характеристики науково-дидактичні працівники, ведучі занять у нашому вищому навчальному університеті одержують за регулярність і пунктуальність проведення занять (середньо від 4,13 до 4,33); доброзичливість і тактовність до студентів ($3,92 < 4,17$); реалізацію закладеної мети занять ($3,97 < 4,13$), а також ставлення студентам однозначних вимог ($3,84 < 4,11$).

Найменшими балами оцінювані такі елементи дидактичного процесу: цікавий спосіб ведення занять ($3,58 < 3,70$); спілкування з працівником поза заняттями ($3,56 < 3,86$); захоплення до самостійного мислення ($3,59 < 3,84$); систематичність та різнобічність мислення ($3,51 < 3,79$); переказ відомостей зрозуміло і переконливо ($3,68 < 3,80$), а також об'єктивна оцінка праці студента ($3,78 < 4,05$).

Зауважимо, що одержані результати в певному сенсі є часткові, у деяких випадках простежується значне диференціювання оцінок залежно від кількості студентів, які беруть участь у дослідженнях, напрямку чи форми проведення дидактичних занять.

На підставі вищезазначеного можемо висувати, що метод студентських оцінок, як і інші методи евалюації занять, має певні недоліки. Однак, зважаючи на свою анонімність, анкета є дуже добрим знаряддям для пізнання стану дидактики вищого навчального закладу. Можемо стверджувати, що протягом чотирьох років рівень навчання у нашому університеті значно підвищився. Підтвердженням цього може бути, наприклад, значна кількість студентів, котрі навчаються в системі ECTS у західних університетах, опрацювання і залучення університетської системи інформації та дораджування студентам, акредитування деяких відділів Опольського університету тощо.

1. *Brzezińska A., Brzeziński J.* Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższe. Poznań, 2000.

2. *Harvey L., Green D.* Defining Quality, Assessment and Evaluation Higher Education, 1993.

**STUDENT EVALUATION AS A TOOL FOR INSTRUCTION QUALITY
IMPROVEMENT IN OPOLE UNIVERSITY****Yeva Smak***Institute of Higher Education – Opole University
Oles'ka Str., 48, 45-052 Opole, Poland*

Student evaluation is considered to be one of the tools to improve instruction quality in Opole University. The article presents qualitative-quantitative analysis of questionnaire research, which was completed among Opole University full-time students in 2000-2003.

Key words: quality of education, evaluation standards and didactics evaluation.

Стаття надійшла до редколегії 16.03.2004
Прийнята до друку 25.11.2004